

"עליה ו"

על צבא אנדרס

בחורש אוגוסט 1941 נחתם הסכם בין ברית המועצות לבין הממשלה הפולנית הגולה בלונדון, כאשר במסגרתו שוחררו כל האזרחים הפולנים וביניהם יהודים, שנכלאו במחנות בבריה"מ לאחר הסכם ריבנטרופ-מולוטוב בין גרמניה הנאצית לבריה"מ.

גנרל ולדיסלב אנדרס

ההסכם כלל הכרזה על הקמת "צבא פולין החפשי", כראשותו של הגנרל ולדיסלב אנדרס (Wladyslaw Anders) (1). צבא זה עמד להתפנות מתורכיסטאן אשר בבריה"מ אל איזורי המזרח הקרוב אשר בשליטת הבריטים, ומשם להצטרף לחזית הלחימה באירופה מול צבא הרייך הגרמני.

חיילים יהודיים בצבא אנדרס

נהוג לכנות בשם "עליה ו" את הסיוע שנתן "המוסד לעליה ב" ואיפשר את הכרחתם של חיילים יהודיים מצבא אנדרס, כאשר זה חנה בצפון עיראק ובאיראן. יש לציין כי חלק מן החיילים הוברחו באמצעות שירות צבאיות של מגויסי הישוב לצבא הבריטי, אשר נעו בין עיראק לארץ-ישראל.

כפגישות הראשונות עם השליחים מארץ-ישראל שפעלו באיראן ובעיראק, הועלתה האפשרות להסתלק באופן מיידי מן הצבא הפולני ולהשתלב במערכות הישוב היהודי.

כאמור, החלה פעולה מאורגנת של כריחה בעיראק, שם חנו עדיין רוב היחידות של הצבא הפולני. אותו זמן פעלה שם שלוחה של "המוסד לעליה ב" אשר הכריחה יהודים לארץ. למטרה זו הסתייעו באנשי "פולל בונה", נהגי "אגד", ובעיקר חיילים של יחידות ארצישראליות בצבא הבריטי אשר עסקו בהובלת שיירות בין עיראק לארץ. השיירות הללו נוצלו להעברת שליחים מהארץ לעיראק ולאיראן, ובשוכן הובדחו בהן חיילים יהודים מצבא אנדרס וכן חברים במתרת החלוצית בכגוד. כמו בן הוברחו כמה מחיילי אנדרס על ידי חיילי היחידות הארצישראליות שיצאו לחופשה בארץ. המוברחים צויידו במדים ובתעודות של הצבא הבריטי. המוברחים התקבלו על ידי אנשי "המוסד לעליה ב" וה"הגנה" באיזור הגבול אשר ליד גשר נהריים, או באשרות-יעקב, ופוזדו במקומות ישוב בארץ. (2).

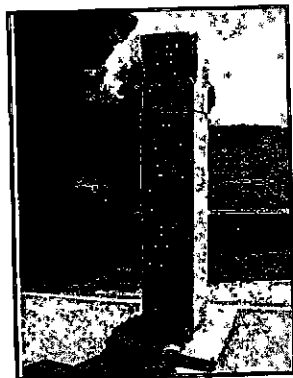
רבים משיבועים חיילים יהודיים בקורפס השני של צבא אנדרס

בקיץ ובסתיו של שנת 1943 הגיעו יחידות צבא אנדרס לחניית ביניים במחנות הצבא הבריטי בדרום הארץ בדרכם לאירופה, ואז הפך זרם העריקים היהודיים לבריחה המונית שהגיעה לאלפיים עריקים. (3)

לפי גנרל אנדרס עצמו, ערקו כ-3000 חיילים מתוך 4000 היהודים ששרתו בצבאו. פרופ' ישראל גוטמן מניח כי המניעים לרצון העז להשתלב בישוב היהודי בארץ-ישראל, ולרצון בעזיבת שורות הצבא הפולני, נבעו בעיקר לאחר הנסיונות המרים בבריית-המועצות, ולאוד היריעות על המחרחש בפולין הכבושה. כמו כן תרמה לכך האנטישמיות בצבא והאפליה של היהודים לרעה בזמן הגיוס ובתקופת השירות. (4)

מספר ניכר של בריחות היו מתבצעות ערב-הגים ובשבתות, זאת כאשר חיילים רבים קבלו חופשה. הם היו מגיעים בשעות הבוקר למרכז העליה של ההסתדרות בתל-אביב, ברחוב אלנבי 115.

מחשש מפני המשטרה הבריטית, הם רוכזו בחצר האחורית ובמקלטים, שם רשמו אותם, הנפיקו להם תעודות זהות, החליפו את בגדיהם והסיעו אותם מייד באוטובוסים של "אגד" לקיבוצים שבעמק הירדן, עמק יזרעאל ומקומות נוספים. (5)

אנדרסו לצבא אנדרס בחר-עיון

